

**Nieuwkomers in de politiek
Het parlementair debat om-
trent kiesrecht voor vreem-
delingen in Nederland en Bel-
gië (1970-1997)**

**Dirk Jacobs, Academia Press,
Gent, 1999.**

Jammer natuurlijk dat een boek ergens moet eindigen, in dit geval in het voorbijgevoegen jaar 1997, want daardoor is het verhaal van lokaal kiesrecht voor etnisch-culturele nieuwkomers in de Belgische politiek nog niet af. Maar Dirk Jacobs, een jonge Belg die jarenlang als wetenschappelijk onderzoeker in Nederland werkte, slaagt er toch in een duidelijke, *vlot geschreven en interessante* vergelijking over de verschillen in dit debat tussen Nederland en België neer te pennen.

Bovendien speelt dit boek ook in op de huidige actualiteit rond het debat over de politieke en maatschappelijke participatie van allochtonen in de Vlaams-Belgische samenleving. De hamvraag is waarom men in België nog steeds niet weet wanneer alle vreemdelingen die al vele jaren legaal in ons land wonen en al even lang evenveel belastingen betalen als de *Belgen nu eindelijk eens het genoegen* zullen hebben om samen met ons naar de stembus te mogen trekken, zodat ook zij eindelijk rechtstreeks inspraak krijgen in de samenstelling van hun gemeentebestuur. Bij onze Noorderburen weet men dat sinds 1984 wel. Toen werd in Nederland het stemrecht op lokaal vlak ook aan inwoners met een andere nationaliteit toegekend.

Vanaf 1985 waren er in Nederland dus lokale verkiezingen waarbij alle inwoners met een wettelijk verblijfsstatuut mochten meestemmen. *Het lijkt er nu op dat wij in België* hiervoor minstens 21 jaar meer zullen nodig hebben. Het historisch overzicht van Jacobs eindigt als in de Belgische politiek duidelijk wordt dat kiesrecht voor alle vreemdelingen ten vroegste bij de lokale verkiezingen van 2006 werkelijkheid kan worden. Aan inwoners uit lidstaten van de Europese Unie wordt het lokale kiesrecht al bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen, op zondag 8 oktober 2000, toegekend.

Gelukkig maakt Jacobs van zijn boek geen eenzijdig verhaal. Hij laat ruimte voor terechte kritiek op het Nederlandse beleid, ook al is er natuurlijk minstens evenveel terechte kritiek op het Belgische beleid mogelijk. Maar uit dit boek blijkt al snel dat de Nederlandse beslissing geen gevolg is van de nobele aard van de Nederlanders - dit zou trouwens een o zo gemakkelijk uitgesproken stereotiep vooroordeel kunnen zijn -, maar van het toevallige feit dat zij reeds langer samenleven met grote groepen etnisch-culturele minderheden uit de voormalige Nederlandse koloniën.

Jacobs wil vooral komaf maken met het idee dat de uitkomst van het debat in beide landen in de sterren geschreven stond, omdat Nederland omwille van en vanuit zijn historiek nu eenmaal inherent anders en toleranter zou zijn dan België. Het grote verhaal op de achtergrond is in zijn boek natuurlijk ook de verschillende houding

tegenover extreem-rechts in een werkelijkheid die steeds meer, zeker ook economisch, een echte multiculturele samenleving is geworden of zeer snel aan het worden is. Migratie tussen landen en werelddelen zal volgens de Verenigde Naties de komende jaren nog sterk toenemen. Op 12 oktober 1999 werd symbolisch in Sarajevo de komst van de zes miljardste mens op onze aardbol gevierd. De door de Verenigde Naties meest gehanteerde prognose laat ons in 2050 met ongeveer negen miljard mensen aan tafel zitten.

Kortom: het gaat hier dus eigenlijk over een internationale discussie over vreemdelingen en politiek burgerschap. *Jacobs heeft België en Nederland vergeleken*, twee landen die min of meer dezelfde nationaliteitswetgeving kennen en geen uitgesproken historisch bepaalde invulling van de natie koesteren, zoals dat bijvoorbeeld wel in Frankrijk en Duitsland het geval is. Dit liet toe de verleidelijke visie te omzeilen dat het 'beleid' van een bepaald land ten aanzien van de politieke participatie van vreemdelingen terug te voeren valt op een nationale politiek-filosofische traditie. In de plaats daarvan *kon de aandacht toegespitst worden* op het belang van het politieke debat dat aan de basis van de eigenlijke besluitvorming ligt. 'Beleid' is immers het hybride resultaat van concrete politieke onderhandelingen en de vorming van allianties binnen een coalitie, waarbij in tegenstelling tot het intuïtieve idee geen eenduidige visie aan de grondslag van het 'beleid' dient te liggen. Jacobs heeft dan ook

heel wat terechte kritiek op wetenschappers die beweren een complexe materie (ontwikkeling van rechten voor vreemdelingen in het stelsel van natie-staten) met enkele vlotte redeneringen te kunnen vatten. De beleidscontext mag niet vergeten worden. Was er begin jaren zeventig geen centrum-links kabinet geweest en had er eind jaren zeventig geen Moluks terrorisme plaatsgevonden, dan had er vandaag ook wel eens geen lokaal kiesrecht in Nederland kunnen zijn. Hadden de centrum-linkse kabinetten het begin jaren tachtig wat langer uitgezongen en had de PRL geen nood gevoeld met Brussels extreem-rechts te flirten, dan genoten vreemdelingen in België misschien al lang het lokaal kiesrecht.

De conclusie van Jacobs is dat een te algemene analyse alleen maar stereotypen dreigt te bevestigen: zo zal men dan wellicht geneigd blijven de (vroeg) toekenning van lokaal kiesrecht aan vreemdelingen in Nederland toe te schrijven aan

de vermeende tolerantie van dat land en wat België betreft refereren aan de moeilijke communautaire verhoudingen om de huidige opstelling te verklaren. Deze studie van de effectieve besluitvorming in het parlement spreekt dergelijke snelle analyses in belangrijke mate tegen en wijst op het gevaar bij aanvang uit te gaan van een dominant (burgerschaps)model. Dieperliggende trends en algemene patronen zijn wel terug te vinden, maar het is zaak die via een doorgedreven studie van het politieke debat aan de verklaring van uitkomsten van besluitvorming te koppelen. Jacobs ziet daar dan ook nog heel wat werk weggelegd voor beleidswetenschappers en politicologen die zich onledig houden met de studie van processen van besluitvorming. Zij moeten zich wat hem betreft nadrukkelijker gaan mengen in de internationale discussie over de ontwikkeling van een wereldwijd migratiebeleid en de besluitvorming inzake politiek burgerschap.

Ten slotte komt ook bij Jacobs de kritiek terug dat men vaak vergoelijkend het begrip 'integratie' gebruikt, maar daarmee in feite vooral 'aanpassing' bedoelt. Zowel in Nederland als in België heeft deze visie verhinderd dat het democratisch deficit aangaande de niet-staatsburgers opgelost kon worden. De hardnekkige roep om 'assimilatie' is nogal vreemd als men bedenkt dat het enerzijds volslagen onduidelijk blijft of vreemdelingen een cultuur in zich dragen die in strijd is met het politiek functioneren van de gastsamenleving en dat het anderzijds een fictie is dat er in een natie-staat een overkoepelende homogene (politieke) cultuur zou zijn die het adequaat politiek functioneren van alle leden garandeert. Jacobs vraagt zich dan ook terecht af of 'inburgering' in de eerste plaats niet moet verband houden met de onvoorwaardelijke verlening van kiesrecht.

Ronny Tielen